

1 vitname ปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้

ผมได้มีโอกาสเดินทางไปดูการบริการทางการแพทย์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยในนครปักกิ่งและนครเซี่ยงไฮ้ โดยเดินทางร่วมกับผู้อำนวยการกองอนามัยเจริญพันธุ์ นายแพทย์เมธี พงษ์กิตติหัตถ์ และนักวิชาการจากกองอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย คุณนงลักษณ์ บุญไทย และ คุณกอบกาญจน์ มหัทธโน ระหว่างวันที่ 7-16 มีนาคม 2548 โดยได้เข้าเยี่ยมชมและรับทราบข้อมูลต่างๆ ที่

1. National Population and Family Planning Commission of China (NPFPC)
2. Ministry of Health, Department of MCH
3. Beijing Gynecology and Obstetric Hospital
4. National Contraceptive Development and Supplies of China
5. Beijing Zizhu Pharmaceutical Co., Ltd.
6. Changping District Family Planning Service Centre
7. National Family Planning Research Institute ที่นครปักกิ่ง และในนครเซี่ยงไฮ้
8. Shanghai Institute of Planned Parenthood Research
9. WHO Collaborating Centre for Research in Human Reproduction
10. National Evaluation Centre for Toxicology of Fertility Regulating drugs
11. โรงพยาบาลเอกชนแห่งแรกในนครปักกิ่ง ชื่อ Beijing Xianju Reproductive Health Centre

Background

ประเทศจีนมีพื้นที่เป็นอันดับที่ 3 รองจากรัสเซียและแคนาดา แต่มีพลเมืองมากเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยมีพลเมืองประมาณ 1,300 ล้านคน มีอัตราเพิ่มปีละ 1% ทุกๆ ปีจะมีเด็กเกิดใหม่ประมาณ 13 ล้านคนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชาย มี ratio เด็กชาย : เด็กหญิง = 130:100 จนทำให้มีการทำนายว่าอีกไม่ช้าจะเกิดวิกฤติทางสังคม เนื่องจาก Imbalance ของเพศหญิง

ประเทศจีนใช้ระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 หลังจากประธานาธิบดีเจียง ไคเช็คได้พ่ายแพ้สงครามกลางเมืองและได้ลี้ภัยไปอยู่บนเกาะไต้หวัน จีนมี 21 แคว้น 5 เขตปกครองพิเศษ และ 2 municipalities คือ นครเซี่ยงไฮ้ และ นครปักกิ่ง มีจำนวนประชากรเป็นอันดับ 1 ของโลก

เมืองหลวงคือนครปักกิ่งมีเนื้อที่ 16,800 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 13.8 ล้านคน (ไม่รวมประชากรชายขอบที่เรียกว่า "Floating population" อีกจำนวนหนึ่ง)

นครปักกิ่งใช้เวลาบินจากกรุงเทพฯ ประมาณ 4 ชั่วโมง สนามบินห่างจากตัวเมืองทางตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 30 กิโลเมตร มีถนนวงแหวนรอบเมือง 4 วงแหวน มีรถใต้ดิน 2 สาย เปิดใช้ในปี ค.ศ. 1969 (แต่กำลังทำอยู่อีก 5 สาย เพื่อให้เสร็จทันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนในปี 2008) ผมไม่มีโอกาสได้ใช้รถใต้

ดิน เพราะทางการจีนรับรองโดยมีรถตู้รับส่งตั้งแต่ลงจากสนามบินจนถึงส่งกลับขึ้นเครื่องบินไปนครเซี่ยงไฮ้ นครปักกิ่งมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่หลายแห่ง รวมถึง 'กำแพงเมืองจีน' ที่อยู่ทางเหนือของ นครปักกิ่งประมาณ 70 กิโลเมตร ถนนหนทางกว้างขวาง สะอาด มีช่องทางเดินจักรยาน 2 ล้อ (และ 3 ล้อ) กว้างทั้งช่องทางไปและกลับ มีต้นไม้เยอะ (แต่ในเดือนที่ผมไปมีแต่ต้นไม้ไม่มีใบเพราะยังไม่ถึงฤดูใบไม้ผลิ) อากาศ ในนครปักกิ่งหนาวประมาณ -4°C ถึง 4°C ที่นครเซี่ยงไฮ้ที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของนครปักกิ่งจะอุ่นขึ้น เล็กน้อย (1-2 องศา)

การบริการทางอนามัยการเจริญพันธุ์ของประชาชนมาจาก 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงสาธารณสุขโดยผ่านกรมอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งมีกองต่างๆ หลายกองและ National Population and Family Planning Commission of China ที่มีสายงานควบคุมที่ยาวลงไปจากนครปักกิ่งถึงรากหญ้าโดยผ่านแคว้นต่างๆ และ องค์กรต่างๆ ระดับเมือง หมู่บ้าน ฯลฯ ส่วนอีก สายงานคือกระทรวงสาธารณสุขซึ่งดูจะเล็กกว่ากระทรวงสาธารณสุขเรามาก เขาบอกว่าเขามีคนทำงานในกระทรวงทั้งหมดประมาณ 300 กว่าคน (เทียบกับกรมอนามัยของไทยที่มีบุคลากรเป็นพันก็เทียบกันไม่ได้แล้ว!)

ที่ Beijing Gynecology and Obstetric Hospital มีการคลอดประมาณเดือนละ 300 ราย มีการยุติ การตั้งครรภ์เดือนละ 500 ราย ผู้นำชมโรงพยาบาลได้พาไปชม 'ห้องว้ายน้ำสำหรับเด็ก' ที่มาเริ่มฝึกว้ายน้ำ ตั้งแต่อายุ 6 เดือนขึ้นไป โดยคิดค่าบริการ 60 หยวนต่อ 15 นาที คำนวณดูแล้วโรงพยาบาลจะมีรายได้จากการ บริการชนิดนี้มากพอๆ เขามี "บ่อว้ายน้ำ" เล็กๆ ที่ทำด้วยพลาสติกอยู่ 4 "บ่อ" ใช้น้ำอุ่นประมาณ 38°C มารดาของเด็กเหล่านี้จะเป็นผู้มาดูแลการฝึกเอง ระหว่างที่เยี่ยมชมมีเด็กมาฝึกอย่างน้อย 5-6 คน

การเตรียมผู้ป่วยก่อนคลอดจะไม่มีกรโกนหัวหน้าหรือสวน Enema ไม่ตัด episiotomy เป็น routine การไปเยี่ยมดูงานขององค์กรที่กล่าวมาแล้วนี้ได้รับความเอาใจใส่และดูแลเลี้ยงดูเป็นอย่างดีตั้งแต่ลง จากเครื่องบินที่สนามบินปักกิ่งและนครเซี่ยงไฮ้ โดยทางการได้จัดให้มีรถตู้รับส่งและมีหมอบ (หญิง) ซึ่งพก นานุกรมภาษาอังกฤษมาด้วย! ดูแลอย่างใกล้ชิด อาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารเหล่า 12-13 อย่าง (ยังไม่นับ ออเดิร์ฟ!) ผู้อำนวยการสถาบันต่างๆ มาดูแลร่วมโต๊ะด้วยตนเองพูดภาษาอังกฤษได้ดี

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาอังกฤษโดยผ่านล่ามมีผู้ที่พูดภาษาอังกฤษดีอยู่ไม่กี่คน (ส่วนใหญ่ผู้อำนวยการ สถาบันจะพูดภาษาได้ดี รวมทั้งฝ่ายต่างประเทศขององค์กรที่กล่าวมาแล้ว)

จีนต้องการจะเป็น "พี่ใหญ่" ในภาคพื้นเอเชีย และแผ่อิทธิพลในอนาคตในพื้นที่ดังกล่าว จึงลงทุนใน การต้อนรับและรับรองผู้มาเยือนเป็นอย่างดี อีกทั้งบอกเสมอว่า "จีนและไทย คือพี่น้องกัน" "มีอะไรที่จะให้ ช่วยเหลือยินดีช่วยเสมอ"

เหตุผลของการเยือนประเทศจีนก็เพราะประเทศจีนมีการวิจัยและพัฒนาการดูแลและบริหารจัดการ เรื่องการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยมาเป็นเวลาหลายสิบปี มีการวิจัยในการใช้ยา anti-progesterone และ prostaglandins and analogues มีการผลิตยาดังกล่าวเองมาเป็นเวลานาน มีการผลิตเครื่อง Vaccumm ที่ใช้ ทางการแพทย์มานาน จนกระทั่งทำการส่งออกของยาและเครื่องมือเหล่านั้น (ที่มีราคาไม่แพง) ไปในยุโรปและ

อเมริกาได้ อีกทั้งประเทศจีนมีวัฒนธรรมอันยาวนานและคล้ายประเทศไทย มีแนวคิดที่ต้องการพึ่งตนเองเป็นที่ตั้ง เราน่าจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้มาใช้ในสังคมไทยไม่มากนักน้อย

ที่นครเซี่ยงไฮ้ มีศูนย์การวิจัยทางพิษวิทยา และการใช้ยาและอุปกรณ์คุมกำเนิดต่างๆ ตั้งแต่ยาฝังหลอดเดี่ยว ห่วงอนามัย Vaginal ring ที่มียา Hormones embed อยู่ใน ring (ใช้ได้ทีละ 3 เดือน) ผู้อำนวยการเล่าให้ฟังว่ามีนักวิทยาศาสตร์จากตะวันตกหลายรายมาขอตัวอย่างอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อนำไปทดลองในประเทศเขา ท่านคงทายคำตอบจากสถาบันแห่งนี้ได้ (คือไม่ให้!)

ข้อสังเกต

1. จีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่กว้างใหญ่อันดับ 3 รองจากรัสเซียและแคนาดา แต่มีประชากรมากที่สุดคือประมาณ 1,300 ล้านคน
2. ประเทศจีนมีเศรษฐกิจที่เติบโตมากกว่าปีละ 10% ต่อปีเป็นเวลาติดต่อกันมากกว่า 10 ปี มีคนทำนายว่าจะจะเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่าอเมริกาในปี 2035
3. การต้อนรับและรับรองของผู้มาเยือนประเทศเป็นไปอย่างอบอุ่น นับตั้งแต่ลงจากเครื่องบินในนครปักกิ่ง จนกระทั่งขึ้นเครื่องบินกลับที่นครเซี่ยงไฮ้
4. ทุกครั้งผู้บริหารที่มารับจะกล่าวเสมอว่า จีนและไทย เป็นพี่น้องกัน และก็ดูแลกันฉันท์พี่น้อง มีการเลี้ยงรับรองจากสถาบันที่คณะผู้ไปเยือนเพื่อศึกษาระบบบริหารและบริการสาธารณสุขในเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ อาหารที่เลี้ยงรับรองเป็นอาหารจีนที่มี 13 ชุด เกือบทุกวัน
5. ประเทศจีน มีประชากรเกิดประมาณปีละ 10-12 ล้านคน มีการยุติการตั้งครรภ์ประมาณปีละ 2-3 ล้านราย การยุติการตั้งครรภ์ทำได้โดยถูกกฎหมาย ทำโดยแพทย์
6. ประเทศจีน สามารถผลิตยาและอุปกรณ์การคุมกำเนิด เช่น ห่วงอนามัย (ชนิดที่มี copper), ถุงยาง, ยาคุมกำเนิด อุปกรณ์การแพทย์ เช่น Vaccum extractors ใช้ได้เองภายในประเทศและส่งออกขายต่างประเทศได้ทราบว่าบริษัทใหญ่ๆ ในยุโรป เช่น บริษัทเซริง ฯลฯ มีโรงงานผลิตอุปกรณ์ที่กล่าวมาแล้วในตอนใต้ของจีน
7. การให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ แบ่งออกเป็น 2 สายงานคือกระทรวงสาธารณสุขและองค์กร National Population and Family Planning Commission of China ซึ่งให้บริการประชาชนทั่วประเทศ (อันกว้างใหญ่ดังที่กล่าวมาแล้ว) การรายงานผลการบริการ จะรายงานตามสายงานจากรากหญ้าจนถึงมณฑลและศูนย์ควบคุมในปักกิ่ง
8. บริการการยุติการตั้งครรภ์ โดยความสมัครใจใช้มาแล้วเป็นเวลาหลายสิบปี เนื่องจากประเทศมีนโยบายควบคุมการเติบโตของประชากรให้อยู่ประมาณ 1% ได้มีการวิจัย เรื่อง การยุติการตั้งครรภ์โดยการใส่ยาคุมกำเนิดอย่างต่อเนื่อง และมีการผลิตยาที่ใช้ในการให้บริการโดยบริษัทยาแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างจากนครปักกิ่งไปทางตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 40 กิโลเมตร คณะผู้ไปเยือนไปพบปะกับผู้บริหารของบริษัทซึ่งได้พาชมโรงงานผลิตเวชภัณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะ

Mefipristone หรือ Misoprostol / Capacity ของการผลิตใช้อยู่เพียงประมาณ 50% ของ total capacity

9. อากาศที่นครปักกิ่งระหว่างที่ไปเยือนอยู่ระหว่าง -6°C ถึง 4°C อากาศแห้งไม่มีฝนตกมาเป็นเวลาหลายเดือน บางเวลาจะมีลมพัดทำให้อุณหภูมิลดลงอีก
10. นครปักกิ่งห้ามใช้รถมอเตอร์ไซด์ (เนื่องจากต้องการกำจัดมลภาวะจากควันรถ) แต่ใช้รถจักรยาน 2 หรือ 3 ล้อ ถนนทุกสายจะมีช่องทางให้ขี่จักรยานทั้ง 2 ข้าง ถนนใหญ่จะมี 6 ช่องทางเดินรถ น่าสนใจว่าบริเวณ 4 แยกจะมีการพบกันระหว่างโลกโบราณและโลกสมัยใหม่ (“ซาเล้ง” ที่ผู้ฟังและรถยนต์ราคารแพงที่จอดรอสัญญาณไฟ)
11. นครเซี่ยงไฮ้จะได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากกว่านครปักกิ่ง ซึ่งจะเห็นได้จาก Architecture ของตึกต่างๆ ที่รับอิทธิพลของ European design ให้เห็น การแต่งตัวและความมั่งคั่งของชาวเซี่ยงไฮ้เหนือกว่าชาวปักกิ่งอย่างเห็นได้ชัด
12. โรงแรมที่ไปอยู่ที่นครปักกิ่ง (Friendship hotel) เป็นโรงแรมที่มีอายุกว่า 50 ปี เป็นโรงแรมที่รัฐบาลจีนสร้างขึ้นเพื่อรับแขกเมืองโดยเฉพาะมี 5 ตึกใหญ่ๆ แต่ละตึกจะมีห้องพักประมาณ 250 ห้อง ภายในอาคารและห้องนอนตกแต่งอย่าง Tasteful สะอาดถึงแม้ขนาดของห้องจะค่อนข้างเล็ก แต่มีอุปกรณ์ความสะดวกครบครัน
จุดอ่อนคือ ผู้ให้บริการพูดภาษาอังกฤษได้น้อย แต่ที่พูดได้คือ “สวัสดีครับ” เท่านั้น จุดอ่อนนี้เป็นทั้งในปักกิ่ง และเซี่ยงไฮ้ การท่องเที่ยวในจีนจึงจำเป็นต้องมีคนนำเที่ยวที่พูดภาษาจีนได้
13. การบริการทางการแพทย์ในนครปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ ผู้รับบริการต้องจ่ายค่าบริการทางการแพทย์ เป็นราคาที่ค่อนข้างสูง อาทิ การใส่ IUD 82 หยวน (1 หยวน = 5 บาท) การถอด IUD 112 หยวน ถอดแล้วใส่ใหม่ 121 หยวน การทำ Surgical abortion 178 หยวน (880 บาท) การทำ Vasectomy 242 หยวน (1,210 บาท) การทำหมันหญิง 852 หยวน (4,260 บาท) ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าทำ Lab ซึ่งรวมถึง Bleeding time, Blood grouping, Liver function test, Hepatitis B, Ekg, Blood sugar, Urine test ค่าตรวจภายใน ฯลฯ
14. ผมได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมโรงพยาบาลเอกชนแห่งแรกในนครปักกิ่งเป็นโรงพยาบาลขนาด 100 เตียง ซึ่งบริษัทฯได้ซื้อตึก 5 ชั้น จากองค์กรของรัฐไปเปิดบริการเป็นโรงพยาบาลเอกชน ดูแลเรื่อง Reproductive Health ระหว่างที่พาดูสถานที่ผู้อำนวยการคนแรกของโรงพยาบาลบอกผมว่าเพิ่งเปิดได้ 3 เดือน ถามว่ามีผู้ป่วยกี่คนต่อวัน ได้รับคำตอบว่า 1-2 คน ระหว่างที่ไปเดินดูไม่มีผู้ป่วยมีแต่หมอกับ Technician และพยาบาล ผู้อำนวยการมีความภาคภูมิใจมากในโรงพยาบาลใหม่ของเขา และบอกผมว่า (เขาหวังว่า) จะมีผู้ป่วยมาใช้บริการ 200 คนต่อวันใน 6 เดือนข้างหน้า (!)

ประเทศสังคมนิยมอย่างจีนกำลังปรับเปลี่ยนเป็นแนวทางทุนนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ พร้อมกันกับการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากคอมมิวนิสต์ (เป็นทุนนิยมและบริโคนิยม) ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและทางสังคมก็จะตามมาอย่างช่วยมิได้

15. ประเทศจีนมีโครงการทดลอง “30 หยวนรักษาทุกโรค” ในภาคกลางของจีน (ภาคที่อุตสาหกรรมลดลงมาจากภาคตะวันตกของจีน) ครอบคลุมเฉพาะเกษตรกรประมาณ 60 ล้านคน (ในจำนวนประชากรทั้งหมด 1,300 ล้านคน)

โครงการทดลองนี้ยังไม่ค่อยมีคนทราบมากนัก แต่ผู้อำนวยการโครงการได้มาบรรยายให้ผู้เข้าประชุม Dragon net ที่นครเซี่ยงไฮ้เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์นี้ โดยแจ้งว่าได้ผลพอสมควร เงินสนับสนุนส่วนใหญ่เก็บมาจากประชากรที่ใช้โครงการนี้

16. เป็นที่น่าสังเกตว่าแพทย์จีนนิยมใช้ Surgical technic มากกว่าใช้ Medical technic ในการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย (ทั้งที่ยาที่ใช้ก็ผลิตได้ในประเทศและราคาก็ถูกกว่า) อาจจะเป็นเพราะการทำ surgical technique คิดเงินค่าบริการได้มากกว่าการให้ยาไปรับประทาน (medical technic) ส่วนใหญ่ยังใช้ Electric vaccumm (ที่ผลิตในจีน) และมี Protocol ของการบริการที่เข้มงวด เช่น การเจาะเลือด และ Investigation ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งบางอย่างเกินความจำเป็น เช่น Bleeding time, LFT's ฯลฯ ที่น่าจะลดค่าใช้จ่ายได้อีกพอสมควร

17. เมื่อได้ดูสถานที่ต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ของจีน เช่น พระราชวังต่างๆ หลุมฝังศพของจักรพรรดิจีน อดคิดถึงอย่างยิ่งใหญ่ในอดีตของจีนที่เจริญมาก่อนฝรั่งหลายศตวรรษ ความยิ่งใหญ่ที่กล่าวถึง อาจจะเกิดขึ้นอีกในไม่ช้า ถ้าดูแนวโน้มของเศรษฐกิจจีนในปัจจุบัน ที่มีฝรั่งทำนายว่าจะโตกว่าเศรษฐกิจอเมริกันในอีก 30 กว่าปี ข้างหน้า

18. นโยบาย “ลูกคนเดียวหนึ่งครอบครัว” ของรัฐบาลจีน ประกอบกับวัฒนธรรมจีนที่ต้องการมีลูกชาย ทำให้เกิด imbalance ของเพศชายและเพศหญิงดังที่ผมกล่าวมาแล้ว นักสังคมวิทยา ได้ทำนายไว้ว่าจีนจะมีปัญหาทางสังคมในอนาคตอันใกล้ มีข่าวว่าในชนบทได้มีการ “อุ้ม” สาวจากหมู่บ้านหนึ่งเพื่อบังคับให้แต่งงานกับหนุ่มอีกหมู่บ้านหนึ่งบ่อยขึ้น จีนมีกฎหมายห้ามใช้ Ultrasound ทำนายเพศของทารกเพื่อไปทำแท้ง

19. สนามบินนานาชาติ Pudong ของเซี่ยงไฮ้ อยู่ห่างจากนครเซี่ยงไฮ้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 70 กิโลเมตรแยกจากสนามบินภายในประเทศ ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 1 ชั่วโมงเป็นถนน 8 ช่องทาง มีรางรถไฟ ลอยฟ้าคู่ขนานกับถนนตลอด (แต่ไม่เห็นรถไฟ) ทราบว่ายังไม่เปิดใช้ สนามบินโอโถง ผู้ทำหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมีป้ายชื่อติดหน้าอกและมีหมายเลขประจำตัวตั้งบนเคาน์เตอร์ทำงานชัดเจน น่าจะเป็นระบบที่มีคุณภาพดีพอสมควร ทำงานรวดเร็ว ไม่มีการคุยกัน (ระหว่างผู้ทำงานด้วยกัน) มีผู้ควบคุมเดินตรวจตราอยู่หลังเคาน์เตอร์ทั้งหมด

